

Kurikulum ranog odgoja i obrazovanja u Finskoj

Päivi Lindberg

Päivi Lindberg opisuje način na koji finski kurikulum za djecu rane dobi promiče pristup kojim se prema individualnim potrebama djece odnosi kao prema integralnom dijelu zajedničkog odnosa druge djece i odraslih.

Smjernice nacionalnog kurikulumu za službe i ustanove ranog odgoja, obrazovanja i skrbi određuju način rada sa svakim djetetom u Finskoj do njegovog polaska u školu (Stakes, 2003.). Pedagogija je definirana kao integracija međusobno povezanih aspekata skrbi, odgoja, obrazovanja i poučavanja. Svaki aspekt ima naglasak na različitim područjima u skladu s djetetovom dobi i specifičnim potrebama. Kurikulum nema dobnu specifične kriterije za aktivnosti, već se umjesto toga oslanja na stručnost i kompetencije djelatnika u razumijevanju i udovoljavanju potreba svakog djeteta. Iako je potreba za skrbi veća tijekom dojenačkog razdoblja, iz smjernica se vidi da to nije sve što je potrebno djeci mlađoj od tri godine.

Ovaj pristup naglašava značaj svakodnevnih aktivnosti i važnost pružanja prilika djeci da sudjeluju i imaju osjećaj da su uključeni u svaki aspekt svog života. Istinska uključenost stvara osjećaj pripadanja koji pomaže razvoju snažnijeg samopouzdanja i

promovira dobrobit djece. Štoviše, kad se dijete osjeća važnim i ima osjećaj pripadanja, učenje ima više smisla.

Suprotno tradicionalnoj definiciji, finske Smjernice nacionalnog kurikulumu podupire i potreba za prilagođavanjem aktivnosti svakom djetetu, tj. onome što to dijete smatra značajnim, što za njega ima smisla. Prema Smjernicama, način na koji se djeca igraju, kreću, istražuju i kako se izražavaju kroz različite oblike umjetnosti otkriva njihovu individualnost. Ponašanja i obrasci mišljenja svakog djeteta trebali bi predstavljati smjernice za način interakcije odgajatelja s djecom.

Prema Smjernicama, primarni cilj službi i ustanova ranog odgoja i obrazovanja jest promovirati opću dobrobit djeteta. Od odgajatelja se očekuje da pruže djeci odgovarajuće okruženje, razumiju njihove individualne potrebe, da ih potiču i da s njima sudjeluju u svakodnevnom životu, ali i da olakšavaju njihove odnose s drugom djecom kao dijelom njihove zajednice. Ova pitanja

su vrlo značajna ukoliko želimo da djeca imaju smisljena iskustva, ona koja promiču radost učenja i osjećaj da nas se razumije i čuje. Kroz interakciju i rasprave s djecom odgajatelji stječu dragocjen uvid u svijet djeteta. To podrazumijeva uzajamnu, neprekidnu i predanu interakciju između odgajatelja i roditelja po svim pitanjima koja se tiču djece. Iskustvo da se glas roditelja čuje i uzajamno uvažavanje neophodni su za održanje uzajamnog razumijevanja između roditelja i djelatnika. Važnost ovog odgojno-obrazovnog partnerstva je naglašena kroz Smjernice. Finska ima dobro iskustvo u suradnji roditelja i odgajatelja, ali Smjernice naglašavaju nešto dublji pristup. Odgajatelji zajedno s roditeljima imaju ključnu ulogu u zajedničkoj, svakodnevnoj skrbi, odgoju i obrazovanju djece, što se naziva 'partnerstvom u odgoju i obrazovanju', a što znači i više prilika roditeljima za sudjelovanje u aktivnostima. Ovo se može postići kroz različite vidove dokumentiranja i planiranja. Na primjer, neki vrtići imaju na internetskim stranicama dječje razvojne mape koje

su dostupne roditeljima, ili ukoliko to oni žele, ostaloj rodbini. Uz to, roditelji i odgajatelji se potiču da za svako dijete kreiraju individualni plan koji se redovito procjenjuje i nadopunjuje i tako olakšavaju otvorenu raspravu o prilikama za razvoj i izazovima kurikuluma za svako dijete.

Iako su neki opći ciljevi naznačeni, Smjernice ne sadržavaju ciljeve razvoja pojedinog djeteta. Svi ciljevi se odnose na odgojno-obrazovni proces i okruženje. Dijete se vidi kao sudionik i protagonist, a naglašava se inicijativa djeteta i odgovornost odgajatelja da osiguraju djeci prilike za istraživanje okruženja.

Okruženje ne bi trebalo biti statično ili samo dobno primjereno, već fleksibilno, participativno i poticajno za učenje. Suprotno tradicionalnom finskom okruženju i arhitektonskom uređenju u kojem su djeca smještena u dobno određene skupine, Smjernice sada ističu važnost rada u malim grupama i mogućnost suradnje u dobno mješovitim grupama. Poželjna je mogućnost da

se djeca neovisno kreću i istražuju. Naglasak je na fleksibilnom okruženju koje može biti korišteno na različite načine i mogućnosti da djeca sudjeluju u njegovom održavanju i pre/oblikovanju.

U Finskoj, kao i u drugim nordijskim zemljama, vanjsko okruženje igra ključnu ulogu u djetetovu razvoju i dobrobiti, kako s pedagoškog gledišta tako i iz perspektive svakodnevnog života u vrtiću. Djeca obično najmanje dva sata dnevno provode na otvorenome, bez obzira na vremenske prilike. Vanjski prostor pruža prilike za različite vrste učenja - na primjer, promatranje i istraživanje prirodnih materijala, tvari i pojava poput otapanja snijega kad se unese u prostoriju. Također nudi prilike za tjelesne aktivnosti. Uz vrtičko igralište, lokalno prirodno okruženje i neposredno susjedstvo koriste se za šetnje i tjednu igru čak i najmlađe djece.

Literatura
STAKES, 2003/2005. *National Curriculum Guidelines on ECEC in Finland.*

Paivi Linberg je voditeljica odjela za djecu, adolescente i obitelji Nacionalnog instituta za zdravlje i socijalnu skrb.
paivi.lindberg@thl.fi

Sustav ranog odgoja i obrazovanja u Finskoj

Poput ostalih nordijskih zemalja, finški sustav ranog odgoja i obrazovanja je holistički i objedinjuje odgoj, obrazovanje i skrb. U Finskoj je Ministarstvo zdravlja i socijalne skrbi nadležno i odgovorno za rad ovih ustanova i službi, izuzev programa za šestogodišnjake koji su u nadležnosti Ministarstva obrazovanja i kulture. Odredbama su definirani ciljevi ranog odgoja i obrazovanja i usluge ranog odgoja i obrazovanja koje se nude obiteljima.

Prema finskom *Aktu o predškolskim ustanovama*, sve obitelji, bez obzira na ne/zaposlenost ili razinu prihoda imaju bezuvjetno pravo na cjelogodišnji, financijski potpomognut, cjelodnevni boravak djeteta u ustanovama ranog odgoja i obrazovanja sve do početka formalnog školovanja sa 7 godina (šestogodišnjaci također imaju pravo na 'predškolu' koja je organizirana u prostorima vrtića, ali često i u školi). Ova prava stupaju na snagu od trenutka okončanja roditeljnog dopusta, dakle oko djetetovog desetog mjeseca. Pa ipak, većina djece dolazi u vrtiće nešto kasnije jer roditelji odluče koristiti novčane poticaje za njegu djeteta kod kuće, te ostaju kod kuće sve dok najmlađe dijete u obitelji ne navrš 3 godine. Oko 42% djece od 1 do 2 godine u Finskoj pohađaju jaslice (Statistički izvještaj za 2008, THL). Oko 95% ustanova sustava ranog

odgoja, obrazovanja i skrbi u Finskoj su pod javnom upravom.

Finski sustav podjednako skrbi o svakom djetetu do polaska u školu - sve su službe i ustanove iste za djecu do i iznad tri godine starosti. Općine organiziraju vrtiće i obiteljske dnevne centre (obje usluge imaju isti status). Većina općina, neke crkve i dobrovoljne organizacije također kroz kraće programe nude aktivnosti, poput nadzirane igre na igralištima. Oni su vrlo popularni među roditeljima čija djeca ne pohađaju vrtić i roditeljima koji su na roditeljnog dopustu ili bolovanju, te su stoga vrlo važni za djecu rane dobi.

Dječji vrtići

Svaki dječji vrtić skrbi o 20-100 djece u dobi od 1 do 6 godina (djeca polaze školu u godini kad navršavaju 7). Često su podijeljena u skupine od 12 do 21 djece, ovisno o dobi. Grupe su nerijetko homogene, formirane po kriteriju dječje dobi, ali su često i mješovite. Aktivnosti su najčešće organizirane u malim grupama između 4-7 djece. Zakonom nije propisana veličina grupe, ali je određen omjer djece na jednog odraslog. Za djecu mlađu od 3 godine ide jedan odgajatelj na četvero djece (za djecu od 3 do 6 omjer je 1:7). Jedno od tri djelatnika/ca treba imati minimalno sveučilišnu diplomu

obrazovnog ili društvenog smjera te znanja iz područja predškolske pedagogije i razvojne psihologije. Ostali djelatnici moraju imati najmanje srednju stručnu spremu iz područja socijalne i zdravstvene skrbi. Ove odredbe su iste za djelatnike koji rade s djecom starijom od tri godine.

Obiteljski dnevni centar

Obično je organiziran u privatnim kućama. U njima ne boravi više od četvero djece u cjelodnevnom boravku uz jedno dijete predškolske ili školske dobi koje je tu kraće vremensko razdoblje, uključujući djecu vlasnika (osobe koja brine o djeci). Okruženje poput onog kod kuće čini ovaj oblik usluge najpopularnijim među obiteljima s djecom mlađom od tri godine.

Postoji i opcija grupnog obiteljskog centra, u kojem dvije ili tri osobe brinu o djeci u prostoru koji im je dodijelila općina. U ovim centrima se uvijek radi s mješovitim grupama djece.

Osobe koje rade s djecom moraju imati propisanu razinu obučivosti koju na lokalnoj razini određuje općina. Sve češće imaju stručnu (na kompetencijama temeljenu) obuku u skladu s propisima iz *Kvalifikacijskih normativa za osobe koje brinu o djeci (Further Qualification for Child Minders)* koji su stupili na snagu 2000. godine.